

Колодін Д.О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, заступник директора Інституту
кримінальної юстиції, кандидат юридичних наук*

**АНАЛІЗ ЗМІН У КК УКРАЇНИ ЩОДО ФАЛЬСИФІКАЦІЇ
ПІДСУМКІВ ГОЛОСУВАННЯ ТА ІНШИХ ЗЛОЧИНІВ
ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ**

Із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за порушення виборчих прав громадян» від 14 жовтня 2014 р. № 1703-VII (далі - Закон № 1703) положення статей 158, 158-1, 160 КК України було викладено у новій редакції [Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за порушення виборчих прав громадян: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1703-VII // Відомості Верховної Ради. - 2014. - № 45. - Ст. 2045].

У зв'язку із цим, актуальним є дослідження злочинів проти порядку підведення підсумків голосування на виборах та референдумі. Розглянемо які зміни відбулись в законодавчому визначенні вказаних злочинів в тексті діючого Кримінального кодексу України (далі - КК України).

Стосовно фальсифікації підсумків голосування на виборах та референдумі, то кардинально змінився спосіб законодавчого визначення та розміщення вказаних злочинів в тексті КК України. Раніше злочини щодо фальсифікації підсумків голосування на виборах та референдумі були передбачені в ч. 4-8 ст. 158, ч. 3 ст. 160 КК України та проявлялись у таких трьох групах діянь, як:

1) незаконна передача іншій особі бюлетеня на виборах (ч. 4 ст. 158), незаконне надання бюлетеня особі, яка не має права на його отримання/використання або надання неналежного бюлетеня, вчинене уповноваженою особою (ч. 8 ст. 158);

2) викрадення, приховування, знищення чи псування бюлетенів, протоколів, скриньок для голосування (ч. 5 ст. 158), якщо вчинення вищевказаних діяння вплинуло на голосування (ч. 6 ст. 158) або призвело до неможливості визначити волевиявлення виборців чи встановити результати референдуму (ч. 7 ст. 158);

3) складання протоколу із порушенням встановленого законом порядку (способи були різними: підписання протоколу до остаточного підрахунку, включення неврахованих бюлетенів, підміна бюлетенів, незаконне внесення до протоколу змін після його заповнення) (ч. 8 ст. 158), а в ч. 3 ст. 160 КК України була передбачена кримінальна відповідальність за всі вказані вище дії щодо референдуму, які об'єднувались коротким поняттям «завідомо неправильний підрахунок голосів».

Звичайно перелічені вище діяння було сформульовано в тексті ч. 4-8 ст. 158 та ч. 3 ст. 160 КК України громіздко через використання зайвої термінології, яку було запозиченою із виборчого законодавства.

На мою думку, вказані діяння необхідно було позбавити термінології запозиченої із виборчого законодавства, чим спростити визначення вказаних злочинів.

Власні зміни та доповнення до досліджуваної категорії злочинів, що посягають на порядок підведення підсумків голосування на виборах та референдумі, пропонувались в дисертаційному дослідженні [Колодін, Д.О. Кримінальна відповідальність за фальсифікацію підсумків голосування на виборах та референдумі : автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Денис Олексійович Колодін . - Одеса, 2014 . - 20 с.].

Проте вказані пропозиції щодо внесення змін до КК України не були прийняті, а під час викладення в новій редакції ст. ст. 158, 158-1, 160 КК України істотно змінився підхід законодавця до визначення ознак досліджуваних злочинів.

Після внесення змін до КК України Законом № 1703, діяння що посягають на порядок підведення підсумків голосування на виборах та референдумі,

передбачено положеннями ч. 3-4 ст. 158, ст. 158-1, ст. 160 КК України.

Згідно положень Закону № 1703, до злочинів проти порядку підведення підсумків голосування були внесені наступні зміни:

1) діяння щодо «незаконної передачі іншій особі виборчого бюлетеня виборцем», яке було передбачено в ч. 4 ст. 158 КК України попередньої редакції, тепер передбачено в ч. 1 ст. 160 КК України.

Ознаки вказаного діяння розширено за рахунок уточнення мотивів (без згадки про «мотив» як ознаку) незаконної передачі бюлетеня іншій особі, а також - розширення видів підкупу (прийняття пропозиції, обіцянки або одержання тощо).

Тобто положеннями ч. 1 ст. 160 КК України встановлено відповідальність для громадянина, який «продає» своє активне виборче право, а положеннями ч. 2 ст. 160 КК України встановлено відповідальність для осіб, які «придбавають» активне виборче право - тобто для організаторів, співвиконавців злочину передбаченого в положенні ч. 1 ст. 160 КК України;

2) ч. 5 та ч. 7 ст. 158 КК України попередньої редакції після прийняття Закону № 1703 об'єднані у ч. 3 ст. 158 КК України.

3) наслідки, що були передбачені у ч. 6 («вплинуло на голосування») та у ч. 7 («призвело до неможливості визначити») ст. 158 КК України попередньої редакції, в діючій редакції ст. 158 КК України передбачені у ч. 4 та є кваліфікуючою ознакою не лише для такого діяння як «фальсифікація підсумків голосування», а й для таких діянь як «підробка виборчих документів/документів референдуму та внесення недостовірних відомостей до Державного реєстру виборців»;

4) ч. 1 ст. 158-1 та ч. 8 ст. 158 КК України попередньої редакції були об'єднані у ч. 1 ст. 158-1 КК України, при цьому в ч. 2 ст. 158-1 діючого КК України передбачено ряд кваліфікуючих ознак (повторність, попередня змова група осіб, вчинення спеціальним суб'єктом злочину).

Внесення вказаних змін свідчить про прагнення законодавця систематизувати злочини проти виборчих та референтних прав. Проте після

внесення цих змін збережено істотні недоліки у формуванні підстав кримінальної відповідальності за фальсифікацію підсумків голосування на виборах та референдумі, зокрема, такі як:

1) збережено громіздкість кримінально-правових норм (розосереджені по трьом статтям, замість однієї, як було в попередній редакції КК України);

2) функції виконавців набули статусу окремих підстав кримінальної відповідальності (вказаний прийом навряд чи можна визнати вдалим для цієї категорії злочинів);

3) відбулося об'єднання трьох категорій злочинів проти виборчих та референдних прав: фальсифікації підсумків голосування виборів та референдуму; підробки виборчих документів та документів референдуму, внесення недостовірних відомостей до Державного реєстру виборців.

У зв'язку із вищевикладеним вважаємо, що внесені зміни до КК України щодо посилення відповідальності за порушення виборчих прав громадян в частині фальсифікації підсумків голосування на виборах та референдумі є не досить вдалим.